

Utrikesutskottets betänkande

1983/84:11

om vissa anslag m. m. inom utrikesdepartementets område (prop. 1983/84:100, bil. 5)

I betänkandet behandlas regeringens framställning i proposition 1983/84:100, bil. 5, avseende anslagsbehov m. m. under littera A (Utrikesdepartementet m. m.), B (B 1, B 3 - B 5 och B 8, Bidrag till vissa internationella organisationer), D (Information om Sverige i utlandet) och F (Diverse) samt anslagsposterna E 4 (Krigsmaterielinspektionen), E 5 (Interamerikanska utvecklingsbanken) och E 6 (Importkontoret för u-landsprodukter).

TREDJE HUVUDTITELN

Utrikesdepartementet m. m.

1. Utrikesförvaltningen (A 1)

Propositionen

Den internationella utvecklingen under år 1983 har understrukt Sveriges beroende av omvärlden. Den ökade spänningen mellan stormakterna ställer stora krav på vår säkerhetspolitik och på vår förmåga att följa utvecklingen i närområdet. Samtidigt måste vi intensifiera våra traditionella strävanden att verka för internationellt förtroende och rustningsbegränsande åtgärder. Värdskapet för Stockholmskonferensen, som inleds i januari 1984, är ett uttryck för detta svenska engagemang.

I försöken att återvinna balansen i den svenska ekonomin har de internationella faktorerna också stor betydelse. Devalveringen hösten 1982 har skapat förutsättningar för en gynnsam utveckling av vår utrikeshandel. Den internationella konjunkturbilden är emellertid splittrad och en konsolidering av de vunna framgångarna kräver skärpt handelspolitisk bevakning och effektivt exportfrämjande.

I detta läge ställs allt större krav på vår utrikesförvaltning. Ambassadernas rapportering och kontaktskapande verksamhet måste vara av hög klass. Utrikesförvaltningens personal på alla nivåer möter nya uppgifter. Samtidigt innebär det statsfinansiella läget att ytterligare resurser inte kan påräknas.

Allt detta betyder att en hård prioritering och ständig omprövning av användningen av förvaltningens resurser blir nödvändig. Mot bakgrund av UD-utredningens (UD 1978: 02) förslag har under de senaste åren en serie reformer verkställts. Bland de åtgärder som genomförts under år 1983 kan följande särskilt nämnas:

- Riktad rekrytering för att tillförsäkra departementet tillräcklig kompetens inom olika områden.
- Ett enkelt och flexibelt system för verksamhetsplanering har introducerats och kommer efter utvärdering att anpassas till vunna erfarenheter.
- Inspektörsfunktionen förstärktes.
- Organisatoriska förändringar innebärande bl. a. förstärkningar inom de politiska och administrativa avdelningarna.
- Ett antal tekniska utvecklingsprojekt inom kommunikations-, ADB- och kontorsautomatikens områden pågick.
- Delgivningsrutinerna har genomgått en översyn och getts en mer enhetlig och konsekvent utformning.

Till detta bör läggas att departementsreformen fullt ut genomförts under året och att man därmed lagt grunden till en väl samlad och effektiv organisation på utrikeshandelns och exportfrämjandets områden.

Departementets besparingsarbete kommer att fullföljas enligt de riktlinjer som lagts fast i en intern utredning från december 1981. Enligt utredningen skall utrikesdepartementet spara 50 milj. kr. i fast penningvärde (1981/82 års prisläge) under åren 1982/83–1986/87. Hälften av besparingarna gäller lokal- och bostadssidan. I övrigt avser åtgärderna kontorsrationalisering, produktivitetsvinster vid handläggningen av utlänningsärenden, nedläggningar och minskningar i utrikesrepresentationen, nedskärning och hemtagning av personal m. m. Närmast förestår även en satsning på vardagsrationaliseringar med sikte på förenklingar och kostnadsbesparande åtgärder i dagliga rutiner och procedurer. Ansträngningarna har varit framgångsrika och sparmålen har hittills uppfyllts. Trots den klara ambitionen att driva detta arbete vidare, måste besparingarna relateras till en realistisk uppfattning om Sveriges framtida behov på det internationella området, såsom utrikesutskottet betonade i sitt betänkande UU 1980/81:19.

Som ett led i översynsarbetet har under år 1983 gjorts en genomgång av bemanningen vid vissa utlandsmyndigheter. Resultatet av denna genomgång blir en överföring av personal under de närmaste åren från i första hand större myndigheter till mindre myndigheter med stor arbetsbelastning, särskilt i Sydostasien och Mellanöstern, där exportfrämjandet är en central uppgift. Även en viss nettoförstärkning vid departementet förutses, vilket ligger i linje med regeringens strävan att förbättra styrning och planering av verksamheten.

Vid flera utlandsmyndigheter har de nya reglerna för handläggning av utlänningsärenden medfört en ytterligare arbetsbelastning. I huvudsak har arbetsuppgifterna klarats utan någon personalförstärkning, vilket i sig innebär en betydande produktivitetsvinst.

I förra årets budgetproposition (prop. 1982/83: 100, bil. 5, s. 12) underströks åter – bl. a. av föredraganden för invandrarfrågor, arbetsmarknadsdepartementet – utlandsmyndigheternas betydelse för det nya systemets effektivitet. I samförstånd med berörda myndigheter överenskomts att

utrikesdepartementet skulle tilldelas vissa extra resurser för att säkerställa en effektiv handläggning vid berörda utlandsmyndigheter. Dels reserverades 0,5 milj. kr. för utsändandet av personal från invandrarverket för tillfällig förstärkning samt för utbildningsinsatser vid utlandsmyndigheterna. Därigenom uppnås även det dubbla syftet att personal från statens invandrarverk (SIV) erhåller en välbehövlig falterfarenhet och insikt i hur den praktiska handläggningen och rutiner fungerar på fältet. Dels avsattes 1 milj. kr. i extra resurser för att tillgodose mer långsiktiga förstärkningsönskemål vid särskilt hårt belastade myndigheter.

Dessa marginella förstärkningar har visat sig vara av stort värde. Utrikesdepartementet svarar för planering och samordning av insatserna tillsammans med SIV. För denna delvis nya verksamhet begärs t.v. inga ytterligare medel utöver normal prisomräkning, men hanteringen av dessa uppgifter kommer att följas noga och bedömas utifrån vunna erfarenheter.

I utrikesförvaltningen utgör hanteringen av information ett mycket viktigt inslag. Detta ställer stora krav på säkra och snabba kommunikationer. I detta sammanhang är det angegläget att departementet nära följer och tillgodogör sig den tekniska utvecklingen på såväl kommunikations-, ADB- som kontorsautomatikens områden.

F. n. bedrivs ett antal tekniska utvecklingsprojekt inom departementet. På kommunikationssidan installeras datorer för krypto- och teletrafik liksom moderna telexapparater med bildskärm. Utbyggnaden av utrikesförvaltningens eget radionät fortsätter och leder till både minskade kostnader och höjd beredskap i krislägen. En utvidgad försöksverksamhet med telefax pågår.

Datoriseringen av arkivfunktionerna har inletts. Ord- och textbehandlingstekniken får en allt större användning. Möjligheterna att ytterligare utnyttja ADB-stöd i de ekonomi- och personaladministrativa funktionerna har utretts och prövas vidare.

Motioner

I motion 1983/84:615 av Gullan Lindblad m. fl. (m) hemställs att riksdagen hos regeringen anhåller om förslag till lösning av utlandsstationerad UD-personals situation inom socialförsäkringen m. m. i syfte att nå så stor likställighet som möjligt med i Sverige bosatta personer.

I motion 1983/84:2198 av Gunnel Jonäng (c) hemställs att riksdagen hos regeringen begär skyndsamma åtgärder för att avhjälpa problem som uppkommer för medföljande maka/make vid utlandstjänstgöring.

Utskottet

I motion 615 framhålls att det är otillfredsställande att utlandsstationerade statstjänstemän, som betalar full kommunalskatt och statsskatt i Sverige, inte har samma sociala förmåner som hemmastationerade kolleger. I motionen begärs förslag till lösning av detta problem i syfte att nå så stor likställighet som möjligt med i Sverige bosatta personer.

I motion 2198 tas upp frågan om social trygghet för medföljande maka/make vid offentlig utlandstjänstgöring. Motionären pekar på att det ofta är fråga om en medföljande maka som gör ett oavlönat arbete utomlands och anser att man bör undersöka möjligheterna för dessa medföljande att få ATP-poäng för sådant arbete. I motionen begärs skyndsamma åtgärder för att avhjälpa problem som uppkommer för medföljande maka/make vid utlandstjänstgöring.

Utskottet har inhämtat yttrande från socialförsäkringsutskottet (SfU) över motionerna. Yttrandet bifogas detta betänkande som bil. 1.

I SfU:s yttrande fastslås inledningsvis att anknytningen till det svenska socialförsäkringssystemet är relaterad till bosättningsbegreppet enligt lagen om allmän försäkring (AFL). Fr. o. m. den 1 juli 1982 gäller att en person som lämnar Sverige för att vistas utomlands anses bosatt här i landet endast om utlandsvistelsen är avsedd att vara längst ett år. Är utlandsvistelsen avsedd att vara längre än ett år avförs personen från socialförsäkringssystemet genast vid utresan. Undantag gäller dock för ATP som kan tjänas in av svenska medborgare även om de är bosatta utomlands.

I SfU:s yttrande sägs vidare:

Utrikesdepartementet har hos socialdepartementet gjort framställning om att en lagändring bör göras i lagen om allmän försäkring så att av staten utsända tjänstemän och deras medföljande familjemedlemmar i fortsättningen får kvarstå i försäkringskassan under utlandsstationering. Enligt vad utskottet erfarit är denna fråga nu föremål för beredning inom socialdepartementet i syfte att lägga fram förslag om en särreglering för utlandsstationerade statstjänstemän. Utskottet anser det angeläget att frågan snarast får en positiv lösning och förutsätter att beredningen inom regeringskansliet bedrivs med skyndsamhet. Detta bör enligt utskottets uppfattning ges regeringen till känna.

Såvitt gäller de problem som tagits upp i motion 2198 vill utskottet erinra om att rätt till tilläggspension (ATP) grundas på inkomst av förvärvsarbete. Enligt utskottets bedömning syftar motionen inte i första hand till särlösningar inom ATP-systemet utan till möjligheter för medföljande maka/make att få förvärvsinkomst. Denna fråga ligger dock utanför utskottets ämnesområde.

Utrikesutskottet anser det i likhet med SfU angeläget att frågan om utsända statstjänstemäns och deras medföljande familjemedlemmars socialförsäkringsförmåner snarast får en positiv lösning. Utskottet förutsätter att beredningen inom regeringskansliet i syfte att lägga fram förslag om en särreglering för utlandsstationerade statstjänstemän bedrivs med skyndsam-

het. Detta bör enligt utrikesutskottets uppfattning ges regeringen till känna.

Den i motion 2198 aktualiserade frågan om åtgärder för att underlätta för medföljande maka/make att få förvärvsarbete på stationeringsorten behandlades relativt utförligt av utskottet för ett år sedan (UU 1982/83:14) på grundval av en likartad motion.

Utskottet konstaterade då att inom utrikesdepartementet sedan flera år pågår ett omfattande arbete för att finna vägar att underlätta de medföljandes situation. Departementet och utlandsmyndigheterna medverkar aktivt i försöken att ordna anställning för medföljande i stationeringslandet. En första förutsättning är att mottagarlandet beviljar arbetstillstånd för medföljande, vilket inte alltid är fallet. Denna speciella men viktiga fråga hade utskottet anledning att behandla redan i sitt betänkande UU 1980/81:19. Det konstaterades däri att regeringen på olika vägar – i Europarådet, genom FN och bilateralt – söker uppnå överenskommelser om att ömsesidigt underlätta medföljande makars yrkesarbete.

Utskottet konstaterade sedan att erfarenheten hittills tyvärr har visat att det trots stora ansträngningar är svårt för medföljande att få lämpligt förvärvsarbete på stationeringsorten. Olika åtgärder övervägs därför för att minska de olägenheter – ekonomiska och av annat slag – som uppkommer genom att den medföljande under den tid makarna vistas utomlands ofta tvingas avstå från förvärvsarbete. Hit hör bl. a. möjligheterna att räkna pensionspoäng under utlandsvistelse. Det är också betydelsefullt att den medföljande kan åtnjuta tjänstledighet från sin anställning i Sverige under utlandsperioder. F. n. är det endast statliga arbetsgivare som har skyldighet att bevilja tjänstledighet, hittills högst för en period av sex år. Enligt en av regeringen nyligen antagen förordning förlängs emellertid rätten till tjänstledighet för statsanställda UD-makar för att vistas tillsammans med tjänstemannen på stationeringsorten från sex år till sammanlagt högst tolv år.

I alla nu nämnda hänseenden bedrivs ett fortsatt aktivt arbete av utrikesdepartementet för att undanröja de kvarstående problemen.

Utrikesutskottet konstaterar att de problem som uppkommer för medföljande maka/make vid utlandstjänstgöring under senare år blivit alltmer centrala för utrikesförvaltningen. De förtjänar därmed stor uppmärksamhet. Någon självklar och enkel lösning på problemen torde emellertid inte finnas. Det är nödvändigt att söka sig fram på ett flertal skilda vägar och ibland använda okonventionella metoder. Strävandena underlättas självfallet av en positiv medverkan från övriga delar av statsförvaltningen och kommunerna liksom för organisationer och företag. En väl fungerande utrikesförvaltning är en angelägenhet för hela samhället.

Med hänvisning till det obrutet aktiva arbete som redan pågår inom utrikesförvaltningen på detta område finner utskottet emellertid inte anledning att därutöver begära särskilda åtgärder av regeringen. Motionen får därmed anses besvarad.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag vid punkt A 1 och hemställer

1. att riksdagen till *Utrikesförvaltningen* för budgetåret 1984/85 anvisar ett förslagsanslag av 837 860 000 kr.,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motion 1983/84:615.
3. att riksdagen förklarar motion 1983/84:2198 besvarad med vad utskottet anfört.

2. Utlandstjänstemännens representation (A 2)

Utskottet tillstyrker regeringens förslag vid punkt A 2 och hemställer att riksdagen till *Utlandstjänstemännens representation* för budgetåret 1984/85 anvisar ett reservationsanslag av 12 630 000 kr.

3. Inköp, uppförande och istandsättande av fastigheter för Utrikesrepresentationen (A 3)

Propositionen

Nuvarande kanslilokaler i Luanda är nedslitna och otillräckliga för ambassadens verksamhet. Det konstateras att lokalanskaffningen måste ske genom nybyggnad och siktar till gemensamt kansli för ambassaden och biståndskontoret. Utredning om tomtfrågan pågår. Redovisning av byggnadsprogram beräknas kunna ske omkring årsskiftet 1983–1984. Byggstart kan eventuellt ske redan i juli 1984 – beräknad byggtid är 16 månader. Som preliminär kostnadsram för projektet anges 3 milj. kr. för budgetåret 1984/85.

Motion

I motion 1983/84:1173, yrkandena 9 och 10, av Thorbjörn Fälldin m. fl. (c), hemställs

9. att riksdagen avslår regeringens begäran om bemyndigande att uppföra ett ambassadkansli i Angolas huvudstad Luanda.

10. att riksdagen till *Inköp, uppförande och istandsättande av fastigheter för utrikesrepresentation* anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 3 milj. kr. sänkt reservationsanslag om 39 000 000 kr.

Utskottet

I motion 1173 föreslås att planerna på uppförande av ett ambassadkansli i Luanda skrinslägs och att det under punkten A 3 föreslagna reservationsanslaget minskas med 3 milj. kr., dvs. med den för budgetåret 1984/85 beräknade kostnaden för projektet.

Sverige upprättade ambassad i Angola efter landets självständighet år 1976. När lokalerna anskaffades bestod personalen av fyra utsända och två lokalanställda. Sedan dess har det svenska biståndsen­gagemanget i landet successivt vuxit, och i dag tjänstgör elva utsända och sju lokalanställda vid ambassaden. Lokalerna är därför nu mycket trånga och dessutom i mycket dåligt skick. De har karakteriserats som de sämsta inom hela utrikesförvaltningen. Det får under dessa förhållanden anses naturligt att personalen bereds rimliga arbetsförhållanden. Angola ingår i kretsen av huvudmottagarländer för svenskt bistånd. Angola erhåller också annat svenskt stöd, bl. a. genom de svenska bidragen till den regionala samverkan i södra Afrika (SADCC).

Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motionen och tillstyrker regeringens förslag vid punkt A 3.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen, med avslag på motion 1983/84:1173, yrkande 9, res. 1 (m/c/fp) bemyndigar regeringen att besluta om kostnadsram och tidpunkt för igångsättande av byggnadsarbetena för nya kansli­lokaler i Luanda,
2. att riksdagen bemyndigar regeringen att besluta om byggnadsarbeten m. m. inom de kostnadsramar som i övrigt förordas i propositionen,
3. att riksdagen, med avslag på motion 1983/84:1173, yrkande 10, och res. 1 (m/c/fp) med bifall till proposition 1983/84:100 i denna del till *Inköp, uppförande och iståndsättande av fastigheter för utrikesrepresentationen* för budgetåret 1984/85 anvisar ett reservationsanslag av 42 000 000 kr.

4. Övriga anslagsposter under Utrikesdepartementet m. m. (A 4–A 13)

Utskottet tillstyrker regeringens förslag vid punkterna A 4–A 13 och hemställer

1. att riksdagen till *Inventarier för beskickningar, delegationer och konsulat* för budgetåret 1984/85 anvisar ett reservationsanslag av 12 140 000 kr.,
2. att riksdagen till *Kursdifferenser* för budgetåret 1984/85 anvisar ett förslagsanslag av 1 000 kr.,
3. att riksdagen till *Ersättning åt olönade konsulter* för budgetåret 1984/85 anvisar ett förslagsanslag av 8 100 000 kr.,
4. att riksdagen till *Särskilda förhandlingar med annan stat eller inom internationell organisation* för budgetåret 1984/85 anvisar ett förslagsanslag av 29 550 000 kr.,
5. att riksdagen till *Kostnader för nordiskt samarbete* för budgetåret 1984/85 anvisar ett förslagsanslag av 800 000 kr.,
6. att riksdagen till *Kostnader för vissa nämnder m. m.* för budgetåret

- 1984/85 anvisar ett förslagsanslag av 500 000 kr.,
7. att riksdagen till *Kommittéer m. m.* för budgetåret 1984/85 anvisar ett reservationsanslag av 3 200 000 kr.,
  8. att riksdagen till *Extra utgifter* för budgetåret 1984/85 anvisar ett reservationsanslag av 600 000 kr.,
  9. att riksdagen till *Kostnader för officiella besök m. m.* för budgetåret 1984/85 anvisar ett förslagsanslag av 5 400 000 kr.,
  10. att riksdagen till *Lån till personal inom utrikesförvaltningen m. m.* för budgetåret 1984/85 anvisar ett reservationsanslag av 7 700 000 kr.

Bidrag till vissa internationella organisationer

5. Förenta nationerna m. fl. anslag (B 1, B 3 – B 5 och B 8)

Utskottet tillstyrker regeringens förslag vid punkterna B 1, B 3–B 5 och B 8 och hemställer

1. att riksdagen till *Förenta nationerna* för budgetåret 1984/85 anvisar ett förslagsanslag av 115 000 000 kr.,
2. att riksdagen till *Europarådet* för budgetåret 1984/85 anvisar ett förslagsanslag av 13 500 000 kr.,
3. att riksdagen till *Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD)* för budgetåret 1984/85 anvisar ett förslagsanslag av 21 000 000 kr.,
4. att riksdagen till *Europeiska frihandelssammanslutningen (EFTA)* för budgetåret 1984/85 anvisar ett förslagsanslag av 11 500 000 kr.,
5. att riksdagen till *Övriga internationella organisationer m. m.* för budgetåret 1984/85 anvisar ett förslagsanslag av 1 000 000 kr.

Information om Sverige i utlandet

6. Svenska institutet m. fl. anslag (D 1–D 3)

Utskottet tillstyrker regeringens förslag vid punkterna D 1–D 3 och hemställer

1. att riksdagen beslutar att inrätta en tjänst som direktör för Svenska institutet med beteckningen p,
2. att riksdagen till *Svenska institutet* för budgetåret 1984/85 anvisar ett reservationsanslag av 38 860 000 kr.,
3. att riksdagen till *Sveriges Riksradios programverksamhet för utlandet* för budgetåret 1984/85 anvisar ett reservationsanslag av 32 092 000 kr.,
4. att riksdagen till *Övrig information om Sverige i utlandet* för budgetåret 1984/85 anvisar ett reservationsanslag av 11 870 000 kr.

Utrikeshandel och exportfrämjande

7. Krigsmaterielinspektionen (E 4)

Utskottet tillstyrker regeringens förslag vid punkt E 4 och hemställer att riksdagen till *Krigsmaterielinspektionen* för budgetåret 1984/85 anvisar ett förslagsanslag av 1 000 kr.

8. Interamerikanska utvecklingsbanken (E 5)

Propositionen

Riksdagens beslut (prop. 1982/83:100, bil. 5, NU 50, rskr 375) att delta i den sjätte kapitalpåfyllnaden i IDB grundade sig bl. a. på en bedömning av bankens ökade betydelse för låntagarländerna i Latinamerika mot bakgrund av deras försämrade möjligheter att på de vanliga kapitalmarknaderna låna medel till utvecklingsprojekt. Till den allmänt försämrade ekonomiska situationen kommer att flera länder i regionen drabbats av klimatstörningar som lett till att stora landområden har drabbats av antingen svåra översvämningar eller långvarig torka. IDB har i likhet med övriga utvecklingsbanker, t. ex. Världsbanken, beslutat att under ett par års tid tillämpa mer flexibla utlåningsvillkor så att vederbörlig hänsyn kan tas till den i många fall extraordinära situationen.

Sveriges bidrag till IDB skall också ställas i relation till övriga svenska insatser i regionen. Det bilaterala biståndet till Nicaragua har höjts och uppgår nu till 75 milj. kr. för budgetåret 1983/84. Biståndet till hela Latinamerika budgetåret 1982/83 uppgick till 250 milj. kr.

Det är angeläget för Sverige att aktivt stödja latinamerikanska integrationssträvanden som främjar ett ekonomiskt oberoende i regionen. Inom utrikesdepartementet kartläggs därför f. n. vilka möjligheter som finns till ekonomiskt samarbete med regionala organisationer i Latinamerika utöver IDB. Tänkbara samarbetspartners är andinska paktens reservfond och dess utvecklingsorgan samt de aktionskommittéer som finns inom ramen för den latinamerikanska samarbetsorganisationen SELA. I avsikt att etablera kontakter bör därför en delegation sändas till dessa organisationer.

Det är viktigt att man från svensk sida även i fortsättningen noga följer IDB:s verksamhet och motverkar lån till länder där det på goda grunder kan antas att projekten inte kommer att få önskad effekt. Exempel på länder där Sverige inte har stött lån är Chile, El Salvador och Guatemala. Samtidigt bör Sverige även fortsättningsvis aktivt stödja lån till länder där behovet av medel till utvecklingsändamål är stort och där man för en politik som är förenlig med övergripande svenska biståndspolitiska intressen. Det är angeläget att banken förbättrar utvärderingen av projekt. I syfte att öka andelen lån som kommer de mest utsatta grupperna i samhället till godo bör banken lämna bl. a. en bättre information om hur låginkomstbegreppet definieras.

Regeringen vill i detta sammanhang slutligen ta upp en fråga av närmast teknisk karaktär, nämligen frågan om immunitet och privilegier för banken och därtill anknutna personer. Detta aktualiserar en ändring i lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall.

Avtalet om upprättande av IDB innehåller vissa bestämmelser om immunitet och privilegier som i allt väsentligt överensstämmer med motsvarande bestämmelser i överenskommelserna om upprättande av de Asiatiska och Afrikanska utvecklingsbankerna, vilka Sverige också är medlem i. Dessa två banker och till dem knutna personer åtnjuter redan nu immunitet och privilegier i Sverige i enlighet med resp. överenskommelse.

Bestämmelserna i IDB-avtalet innebär i huvudsak att möjligheter att vidta rättsliga åtgärder mot banken är begränsade, att bankens tillgångar är skyddade mot tvångsåtgärder samt att banken och personer knutna till banken är undantagna från vissa restriktioner och från beskattning m. m. Bestämmelserna återfinns i artikel XI, vilken i engelsk originaltext och svensk översättning är fögad till propositionen i detta ärende som bilaga 3¹.

Enligt 4 § lagen om immunitet och privilegier i vissa fall åtnjuter de i bilagan till lagen uppräknade internationella organ och därtill anknutna personer immunitet och privilegier enligt vad som bestäms i stadga eller avtal som är i kraft i förhållande till Sverige. Bilagan bör utökas med en ny punkt avseende IDB och personer anknutna till banken. Lagändringen bör träda i kraft omgående.

I enlighet härmed har inom utrikesdepartementet upprättats förslag till lag om ändring i lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall. Lagändringen är okomplicerad. Det har därför inte ansetts att lagrådets yttrande behöver inhämtas.

Motion

I motion 1983/84:533 av Lars Werner m. fl. (vpk), yrkandena 1 och 2, hemställs

1. att riksdagen beslutar uttala sig för ett utträde ur IDB,
2. att riksdagen beslutar avslå förslaget om anslag till IDB med 13 500 000 kr.

Utskottet

Den nu föreliggande motionen är av samma innehåll som en vpk-motion till det förra riksmötet. Denna avslogs av riksdagen (prop. 1982/83:100, bil. 5, NU 1982/83:50, rskr 375).

Näringsutskottet anslöt sig till den bedömning som regeringen redovisat i propositionen och konstaterade i sitt betänkande att de tidigare besluten om

¹ Avtalet finns i Sveriges överenskommelser med främmande makter (SÖ) 1977:16.

Sveriges anslutning och bidrag till IDB har medfört konsekvenser som det nu inte är möjligt att undgå. Sverige är bundet att göra ökade utbetalningar till IDB under 1980-talet. I detta läge synes den rimliga politiken vara, ansåg utskottet, att söka utnyttja de möjligheter, om än marginella, till positiv påverkan på förhållandena i Latinamerika som deltagandet i banken kan medföra. Framför allt måste Sverige söka verka för att bankens utlåning inriktas på stöd till progressiva regimer och på projekt som befrämjar ett kulturellt, socialt och ekonomiskt framåtskridande för de fattiga folkgrupperna. Av vikt är också, ansåg utskottet vidare, att Sverige söker samarbete, såväl multilateralt som bilateralt, med länder och organisationer som representerar sådana värderingar som Sverige i sitt internationella engagemang vill stödja.

Näringsutskottet avstyrkte sålunda motionsyrkandet om att Sverige skulle lämna IDB. I händelse av ett utträde skulle betalningsförpliktelser kvarstå, varför yrkandet att inget anslag skulle anvisas tedde sig orealistiskt.

Utrikesutskottet finner inte anledning göra någon annan bedömning beträffande Sveriges medlemskap i IDB än den som redovisas i prop. 1982/83:100, bil. 5, NU 1982/83:50 och nu föreliggande proposition. Motionen avstyrks därför.

Utskottet tillstyrker den i propositionen föreslagna ändringen i lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall, enligt lydelse i propositionens bil. 4. Förslaget till lagändring är fogat till detta betänkande som bil. 2.

Utskottet tillstyrker därmed regeringens förslag vid punkt E 5 och hemställer

1. att riksdagen med avslag på motion 1983/84:533, yrkandena 1 och 2, och med bifall till proposition 1983/84:100 i denna del till *Interamerikanska utvecklingsbanken* för budgetåret 1984/85 anvisar ett förslagsanslag av 13 500 000 kr., res. 2 (vpk)
2. att riksdagen antar förslaget till lag om ändring i lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall. res. 2 (vpk)

9. Importkontoret för u-landsprodukter (E 6)

Utskottet tillstyrker regeringens förslag vid punkt E 6 och hemställer att riksdagen till *Importkontoret för u-landsprodukter* för budgetåret 1984/85 anvisar ett reservationsanslag av 1 000 kr.

Diverse

10. Anslagsposterna Ekonomiskt bistånd till svenska medborgare i utlandet m. m. (F 1) och Bestridande av resekostnader för inom Förenta nationerna utsedda svenska stipendiater (F 2)

Utskottet tillstyrker regeringens förslag vid punkterna F 1 och F 2 och hemställer

1. att riksdagen till *Ekonomiskt bistånd till svenska medborgare i utlandet m. m.* för budgetåret 1984/85 anvisar ett förslagsanslag av 3 800 000 kr.,
2. att riksdagen till *Bestridande av resekostnader för inom Förenta nationerna utsedda svenska stipendiater* för budgetåret 1984/85 anvisar ett reservationsanslag av 75 000 kr.

11. Information om mellanfolkligt samarbete, nedrustningssträvanden och andra utrikespolitiska frågor (F 3)

Propositionen

I förhållande till det totala anslagsbeloppet för budgetåret 1983/84 föreslås att anslaget för budgetåret 1984/85 räknas upp med 820 000 kr. Den föreslagna ökningen bör fördelas enligt följande.

Bidraget till Utrikespolitiska institutet bör ökas med 246 000 kr. med hänsyn till stigande kostnader för institutets administration och verksamhet vid nuvarande nivå. Framför allt gäller detta den fördubbling av hyran som genomförs under perioden 1982–1985.

Till Svenska FN-förbundet föreslås utgå ett med 200 000 kr. förhöjt bidrag. Halva ökningen motiveras av förbundets ökade administrativa kostnader vid oförändrad verksamhetsnivå. Resterande 100 000 kr. utgör en engångsanvisning för införande av datorstöd i de administrativa funktionerna. Dessa extra rationaliseringsresurser kommer att avräknas från statsbidragen för de två följande budgetåren.

För Svenska UNICEF-kommittén beräknas en höjning av bidraget med 20 000 kr.

Europainstitutet föreslås erhålla en höjning med 3 000 kr.

De senaste åren har engagemanget i fredsfrågan kraftigt ökat. Ett aktivt folkligt intresse för nedrustningssträvandena är en viktig förutsättning för effektiva svenska insatser vid internationella förhandlingar. Vid bedömningen av anslagsäskandena från de organisationer som ägnar sig åt information och opinionsbildning på detta område har tagits särskild hänsyn till dessa förhållanden och en bättre balans i bidragens storlek har eftersträvat.

För bidragen till Svenska sektionen av Internationella kvinnoförbundet för fred och frihet, Utrikespolitiska föreningarnas FN-förbund samt till Arbetsgruppen för svensk folkriksdag för nedrustning föreslås en uppräkning med 2 000 kr. vardera.

Vidare föreslås att Svenska freds- och skiljedomsföreningen erhåller ett med 20 000 kr. förhöjt bidrag.

Kristna fredsörelsen föreslås erhålla en ökning med 15 000 kr.

Kvinnor för fred bör få en bidragsökning med 10 000 kr.

Vad gäller anslagsposten Information om freds- och nedrustningssträvanden, som tilldelats 1 000 000 kr. för innevarande budgetår, kan konstateras att dessa projektmedel mötts av ett utomordentligt starkt intresse från folkrörelsernas och andra ideella organisationers sida. Prövningen av ansökningar avseende bidrag till avgränsade informationsprojekt sker huvudsakligen två gånger årligen inom en särskilt tillkallad beredningsgrupp.

Med tanke på det stora behov som visat sig föreligga, förordas en utbyggnad av anslagsposten med 300 000 kr.

Inget bidrag föreslås utgå till Svenska fredskommittén och Svenska världsfederalister.

Motioner

I motion 1983/84:613 av Thorbjörn Fälldin m. fl. (c), yrkande 6, hemställs 6. att riksdagen för informationsinsatser om freds- och nedrustningssträvanden anslår 2 000 000 kr. för budgetåret 1984/85 under anslaget Information om mellanfolkligt samarbete, nedrustningssträvanden och andra utrikespolitiska frågor.

I motion 1983/84:764 av Karin Ahrland och Karl Erik Eriksson (båda fp) hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om ett Wallenbergspris.

I motion 1983/84:1170 av Eva Hjelmström och Oswald Söderqvist (båda vpk) hemställs

att riksdagen med ändring av proposition 1983/84:100, bil. 5, Utrikesdepartementet, punkten F 3, beslutar att också Svenska fredskommittén skall ingå bland bidragsberättigade organisationer och anvisar 20 000 kr. för ändamålet.

I motion 1983/84:1173 av Thorbjörn Fälldin m. fl. (c), yrkande 8, hemställs

8. att riksdagen för Utrikespolitiska institutet anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 1 milj. kr. höjt anslag och till Bil. 5 i budgetpropositionen anslaget F 3 anvisar ett reservationsanslag om totalt 9 140 000 kr.

I motion 1983/84:2058 av Lars Werner m. fl. (vpk), yrkande 4, hemställs

4. att riksdagen under anslaget F 3 i prop. 1983/84:100, bilaga 5, anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 2 700 000 kr. förhöjt reservationsanslag till 10 140 000 kr.

Utskottet

I flera motionsyrkanden begärs en ökning av anslagsposten Information om freds- och nedrustningsfrågor utöver det av regeringen föreslagna beloppet 1,3 milj. kr., vilket utgör en ökning med 300 000 kr. jämfört med

innevarande budgetår.

Sålunda föreslås i motionerna 613 och 1173 en ökning med 700 000 kr. till 2 milj. kr. I motion 1173 föreslås vidare att 1 milj. kr. överförs från SIDA:s informationsanslag under anslaget C 3. Information till Utrikespolitiska institutet, vilket skulle innebära en sammanlagd ökning av anslaget F 3 med 1,7 milj. kr.

I motion 2058 begärs en uppräknig av anslagsposten med 2,7 milj. kr. till 4 milj. kr., vilket enligt motionärerna är det belopp som krävs för att anslaget inom en femårsperiod skall kunna motsvara 1% av militärutgifterna.

Utskottet behandlar dessa yrkanden i ett sammanhang.

Anslagsposten Information om freds- och nedrustningssträvanden inrättades förra året. Anslaget var då 1 milj. kr. Mot bakgrund av det stora intresse som visats för dessa projektmedel har en ökning med 30% föreslagits. Denna ökning är betydande jämfört med ökningen av andra anslag och torde kunna ses som ett uttryck för den vikt som fästs vid just information om freds- och nedrustningssträvanden. Även flertalet av de övriga anslagsposterna under F 3 syftar till information i denna fråga. Också SIPRI:s arbete leder till ett betydande informationsflöde om freds- och nedrustningssträvandena.

Utskottet finner därmed, och med hänsyn till det statsfinansiella läget, den föreslagna ökningen av anslagsposten till 1,3 milj. kr. vara tillräcklig.

Från anslaget C 3. Information bestrids kostnader för att sprida upplysning i Sverige om situationen i u-länderna samt om Sveriges insatser för att bidra till utveckling i dessa länder. Ungefär två tredjedelar går till enskilda organisationers u-landsinformation. Utskottet konstaterar att Utrikespolitiska institutets verksamhet ännu inte i någon högre grad varit inriktad på u-landsproblem och biståndseffekter. Utrikespolitiska institutet bör emellertid ha möjlighet att, om det så finner lämpligt, ansöka om bidrag från anslaget C 3.

Mot denna bakgrund avstyrker utskottet yrkande 6 i motion 613, yrkande 8 i motion 1173 och yrkande 4 i motion 2058.

I motion 1170 hemställs att Svenska fredskommittén skall ingå bland bidragsberättigade organisationer under anslagsposten F 3 och att till denna skall anvisas 20 000 kr.

Utskottet har inhämtat att Svenska fredskommittén under år 1983 ansökte om bidrag för sin verksamhet. Dess ansökan kunde emellertid då inte tillmötesgås. Utskottet konstaterar emellertid att antalet ansökningar varje år är betydande och att konkurrensen därför är stor om tillgängliga medel. Utskottet finner inte anledning föreslå att kommittén upptas som permanent bidragsberättigad organisation under anslagsposten F 3. Motionen avstyrks därför.

I motion 764 föreslås inrättande av ett Raoul Wallenbergspris att delas ut till någon som gjort humanitära insatser i hans anda. Medel till priset skulle avsättas från anslaget F 3 med 100 000 kr. per år under en femårsperiod.

Prissumman skulle tas ur avkastningen och priset utdelas av regeringen efter hörande av de organisationer som erhållit bidrag från detta anslag.

Utskottet konstaterar att den officiella svenska inställningen till Raoul Wallenbergs öde fortfarande är att det inte kan anses bevisat att Wallenberg inte längre skulle vara i livet. Huvudsyftet för allt svenskt agerande måste därför fortsatt vara att söka utröna vad som hänt Wallenberg efter gripandet i mitten av januari 1945 och under hans därpå följande fångenskap, spåra honom om han fortfarande är i livet och söka utverka hans befrielse.

Instiftande av ett Wallenbergspris skulle kunna tolkas som ett medgivande från riksdagens sida att Wallenberg numera betraktas som avliden. Förslaget bidrar därför enligt utskottets mening inte till att skapa klarhet i Wallenbergs öde, varför det avstyrks.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen med avslag på motion 1983/84:613, yrkande 6, motion 1983/84:1173, yrkande 8, och motion 1983/84:2058, yrkande 4, och med bifall till proposition 1983/84:100 i denna del till <i>Information om mellanfolkligt samarbete, nedrustningssträvanden och andra utrikespolitiska frågor</i> för budgetåret 1984/85 anvisar ett reservationsanslag av 7 440 000 kr.,	res. 3 (c) res. 4 (vpk)
2. att riksdagen avslår motion 1983/84:1170 angående bidrag till Svenska fredskommittén,	res. 4 (vpk)
3. att riksdagen avslår motion 1983/84:764 angående ett Raoul Wallenbergspris.	s.y. 1 (fp)

12. Bidrag till Stockholms internationella fredsforskningsinstitut (SIPRI) (F 4)

Propositionen

SIPRI begär för budgetåret 1984/85 ett anslag av 15 380 000 kr., vilket skulle innebära en ökning i förhållande till innevarande budgetår med 2 000 000 kr. Det begärda beloppet avser kompensation för automatiska kostnadsökningar, medel för personalförstärkningar och för utvidgning av forskningsprogrammet inom området europeisk säkerhet.

SIPRI begär ca 1,2 milj. kr. för att finansiera fyra nya forskartjänster och två nya assistenttjänster. De nya forskarna skulle bidra till att SIPRI kunde utvidga sitt vetenskapliga arbete i linje med de krav som ställs på institutet inom områden som militärutgifter, vapenproduktion och vapenhandel, militär forskning och utveckling samt kemiska vapen och europeisk säkerhet.

Mot bakgrund av den instundande konferensen i Stockholm om förtroende- och säkerhetsskapande åtgärder och nedrustning i Europa begär SIPRI 500 000 kr. för en utvidgning av forskningsprogrammet inom området europeisk säkerhet.

SIPRI har för budgetåret 1983/84 tilldelats ett engångsbidrag om 500 000 kr. för en utbyggnad av datorstöd i verksamheten. Upphandling av ord- och

textbehandlingsutrustning och en generell mindre dator sker i nära samråd med statskontoret, som på regeringens uppdrag år 1982 genomförde en utredning om SIPRI:s administrativa rutiner.

Budgetåret 1982/83 var institutets intäkter från försäljning av publikationer m. m. 354 000 kr.

I pris- och löneomräkning beräknas med utgångspunkt i huvudförslaget sammanlagt 620 000 kr. Regeringen är dock inte beredd att förorda medel för nya forskar- eller assistenttjänster.

Med tanke på den förestående Stockholmskonferensen finner regeringen det vara väl motiverat att som ett engångsbidrag anvisa 500 000 kr. till SIPRI:s forskningsprogram om europeisk säkerhet.

Regeringen fäster vidare stort avseende vid att SIPRI:s administrativa kapacitet kan stärkas genom införandet av datorstöd och fullföljandet av de förslag till ändrade rutiner m. m. som redovisats i statskontorets utredning.

Motion

I motion 1983/84:2058 av Lars Werner m. fl. (vpk), yrkande 5, hemställs

5. att riksdagen under anslaget F 4 anvisar ett i förhållande till regeringens förslag med 1 380 000 kr. förhöjt reservationsanslag till 15 380 000 kr.

Utskottet

I motionen föreslås att anslaget höjs utöver regeringens förslag till det i SIPRI:s anslagsframställning äskade beloppet.

I propositionen föreslås att SIPRI skall erhålla medel för en oförändrad verksamhet samt dessutom ett engångsbidrag om 500 000 kr. till SIPRI:s forskningsprogram om europeisk säkerhet. Dessutom kan erinras om att SIPRI nyligen erhållit extra bidrag om närmare 1 milj.kr. för finansiering av sin konferens om gemensam säkerhet. Det torde vidare finnas möjligheter för SIPRI att erhålla medel för aktiviteter i samband med Stockholmskonferensen.

Utskottet finner att SIPRI i rådande budgetläge får anses vara tillgodosett. Yrkande 5 i motion 2058 avstyrks därför.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag vid punkt F 4 och hemställer

att riksdagen med avslag på motion 1983/84:2058, yrkande 5, och med bifall till proposition 1983/84:100 i denna del till *Bidrag till Stockholms internationella fredsforskningsinstitut (SIPRI)* för budgetåret 1984/85 anvisar ett reservationsanslag av 14 000 000 kr.

s. y. 2 (vpk)

13. Anslagsposterna Vissa åtgärder för rustningsbegränsning och kontroll (F 5) och Forskningsverksamhet vid Utrikespolitiska institutet (F 6)

Utskottet tillstyrker regeringens förslag vid punkterna F 5 och F 6 och hemställer

1. att riksdagen till *Vissa åtgärder för rustningsbegränsning och kontroll* för budgetåret 1984/85 anvisar ett förslagsanslag av 9 805 000 kr.,
2. att riksdagen till *Forskningsverksamhet vid Utrikespolitiska institutet* för budgetåret 1984/85 anvisar ett reservationsanslag av 1 810 000 kr.

14. Stockholmskonferensen: Förvaltningskostnader (F 7)

Propositionen

Regeringen har i proposition 1983/84:55 redovisat kostnadsberäkningar för de finansiella åtaganden som följer av det svenska värdskapet för konferensen om förtroende- och säkerhetsskapande åtgärder och nedrustning i Europa (Stockholmskonferensen). Riksdagen har behandlat regeringens förslag och på tilläggsbudget till stadsbudgeten för budgetåret 1983/84 anvisat medel under tredje huvudtiteln på två nya anslag (JuU 11, UU 5, rskr 71).

För budgetåret 1984/85 beräknas ca 30 milj. kr. i förskottsmedel för gemensamma kostnader som belastar konferensen. Vidare beräknas ca 20 milj. kr. i löpande förvaltningskostnader (personal, bevakning, drift m. m.) som åvilar värdlandet. Dessutom kommer anslaget att belastas med avskrivningskostnader i storleksordningen 20 milj. kr. avseende investeringar i konferensbyggnaden, i inredning och utrustning av lokaler m. m. Medel för dessa investeringar har anvisats under anslaget F 8.

En ökning av anslaget beräknas sålunda med 20 000 000 kr.

Motion

I motion 1983/84:1548 av Sture Korpås (c) hemställs

att riksdagen som sin mening uttalar att regeringen bör erbjuda Sverige som värd även för efter den pågående Stockholmskonferensen planerade säkerhetskonferenser, att regeringen bör sammanfatta erfarenheterna av tidigare och pågående konferenser för att utveckla våra förutsättningar samt att regeringen bör aktivt arbeta för att göra Stockholm – Uppsala till ett av världens centra för mellanfolkligt samarbete.

Utskottet

Vid den europeiska säkerhetskonferensens (ESK) andra uppföljningsmöte i Madrid beslöts att den första fasen av konferensen om förtroende- och säkerhetsskapande åtgärder och nedrustning i Europa (CSCE) skulle hållas i Stockholm. Samtidigt beslöts att ESK:s tredje uppföljningsmöte skall äga rum i Wien med början i november 1986. Vid detta möte skall de framsteg som nåtts under CSCE:s första fas utvärderas. Om resultat inte har uppnåtts

under denna fas kan det inte uteslutas att den första fasen fortsätter. Detta torde i så fall ske i Stockholm.

Utskottet anser att en utvärdering av erfarenheterna från Stockholmskonferensen bör företas för att bedöma bl. a. praktiska, ekonomiska, säkerhetsmässiga och andra förutsättningar för eventuella framtida större internationella konferenser i Stockholm eller på annan plats i Sverige.

Vad angår FN-organ kan konstateras att de tre största FN-förvaltningarna är lokaliserade i New York, Genève och Wien. Det förefaller mindre sannolikt att FN skulle ut- eller omlokalisera de organ som etablerat sig på nuvarande platser till någon ny ort. Vid eventuell etablering av nya större FN-organ torde i första hand ifrågakomma antingen redan existerande centra eller platser utanför Europa, som ju redan kan anses vara väl tillgodosett. F. n. har Sverige ett FN-stött organ, nämligen Sjöfartsuniversitetet i Malmö. Vidare planerar FN att förlägga ett informationskontor i Stockholm.

Utskottet finner det värdefullt att Sverige, alltefter rådande omständigheter och förutsättningar, kan erbjuda och åta sig större internationella konferenser, av typ miljövärdskonferensen år 1972 och den nu aktuella Stockholmskonferensen. Utskottet finner emellertid inte anledning för riksdagen att göra det i motionsyrkandet föreslagna uttalandet. Mot denna bakgrund får utskottet anse motion 1548 besvarad.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag vid punkt F 7 och hemställer

1. att riksdagen till *Stockholmskonferensen: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1984/85 anvisar ett förslagsanslag av 70 000 000 kr.,
2. att riksdagen förklarar motion 1983/84:1548 besvarad med vad utskottet anfört.

15. Stockholmskonferensen: Investeringskostnader (F8)

Utskottet tillstyrker regeringens förslag vid punkt F 8 och hemställer att riksdagen till *Stockholmskonferensen: Investeringskostnader* för budgetåret 1984/85 anvisar ett reservationsanslag av 1 000 kr.

Stockholm den 20 mars 1984

På utrikesutskottets vägnar
STIG ALEMYR

Närvarande vid ärendets slutbehandling: Stig Alemyr (s), Sture Korpås (c), Sture Palm (s), Gunnel Jonäng (c), Sture Ericson (s), Margaretha af Ugglas (m), Jan Bergqvist (s), Sten Sture Paterson (m), Maj-Lis Lööv (s), Bengt Silfverstrand (s), Rune Ångström (fp), Bertil Måbrink (vpk), Lars Hjertén (m), Nils T. Svensson (s) och Inger Koch (m).

Reservationer

1. Inköp, uppförande och iståndsättande av fastigheter för utrikesrepresentationen

Margaretha af Ugglas, Sten Sture Paterson, Ivar Virgin och Lars Hjertén (alla m) samt Sture Korpås och Gunnel Jonäng (båda c) och Runc Ångström (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 6 börjar med "I motion 1173" och på s. 7 slutar med "punkt A 3." bort ha följande lydelse:

Regeringen begär riksdagens bemyndigande att uppföra ett ambassadkansli i Angolas huvudstad Luanda. Kostnaden är preliminärt beräknad till 10 milj. kr., varav 3 milj. kr. under budgetåret 1984/85. Enligt vad utskottet erfarit är skälet svårigheten att hyra eller på andra sätt skaffa lokaler i Luanda. Enligt uppgift uppför man f. n. ett bostadshus för biståndspersonal för ca 25 milj. kr., bekostat med biståndsmedel.

Motivet för att ha en ambassad i Luanda är omfattningen av biståndet till landet. Från grannlandet Zaire har i besparingssyfte vår ambassadör kallats hem. Samtidigt är dock Angola ett av de mottagarländer där det f. n. är svårast att nå fram med ett meningsfullt bistånd. Även om utskottet är medvetet om de svårigheter under vilka personalen arbetar vid ambassad och biståndskontor i Luanda synes det inte tillrådligt att i detta läge uppföra nya kanslilokaler. Beslutet bör anstå till dess man bättre kan överblicka Sveriges behov av långsiktig representation i Luanda.

dels att utskottets hemställan i punkt A 3, momenten 1 och 3, bort ha följande lydelse:

1. att riksdagen med bifall till motion 1983/84:1173, yrkande 9, avslår regeringens begäran om bemyndigande att uppföra ett ambassadkansli i Angolas huvudstad Luanda,
3. att riksdagen med ändring av propositionens förslag bifaller medelsförslaget i motion 1983/84:1173, yrkande 10, och till *Inköp, uppförande och iståndsättande av fastigheter för utrikesrepresentationen* för budgetåret 1984/85 anvisar ett reservationsanslag av 39 000 000 kr.

2. Interamerikanska utvecklingsbanken (IDB)

Bertil Måbrink (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 11 som börjar med "Utrikesutskottet finner" och slutar med "och hemställer" bort ha följande lydelse:

Utrikesutskottet finner att det i propositionen framförs viss kritik av IDB:s verksamhet. Det framgår att regeringen anser det nödvändigt att uppmärksamt följa IDB:s utlåningspolitik bl. a. i syfte att motverka lån till länder där

det på goda grunder antas att projekten inte kommer att få önskad effekt. Regeringen hyser uppenbarligen också viss tveksamhet både till IDB:s utvärdering av sina projekt och till bankens definition av låginkomstbegreppet.

Den kritik som riktats mot IDB och som i korthet innebär att IDB:s lån går till de mest reaktionära regimerna, att de ej kommer de mest behövande till godo, att de strider mot de av riksdagen uppsatta biståndspolitiska målsättningarna och att de direkt förhindrar en progressiv utveckling i området, är fortfarande giltig. I vissa stycken har de mest reaktionära dragen i bankens utlåningspolitik förstärkts. Sverige har med sin röstandel om 0,15 % ingen möjlighet att påverka detta.

Behovet av biståndsinsatser särskilt i flera av de hårt trängda mellanamerikanska staterna är mycket stort. Sverige gör redan betydelsefulla insatser bl. a. av humanitär karaktär, till stöd för frigörelseprocessen i Centralamerika. Det saknas således inte mottagare för ett betydelsefullt direkt svenskt bistånd.

Med hänvisning till det anförda bör enligt utskottets mening Sverige utträda ur IDB.

Följaktligen bör inte den i propositionen föreslagna ändringen i lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall antas av riksdagen.

dels att utskottets hemställan i punkt E 5 bort ha följande lydelse:

1. att riksdagen med bifall till motion 1983/84:533, yrkandena 1 och 2, uttalar sig för ett utträde ur IDB och avslår propositionens förslag om anslag till IDB för budgetåret 1984/85.
2. att riksdagen med ändring av propositionens förslag avslår förslaget till lag om ändring i lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall.

3. Information om freds- och nedrustningssträvanden

Sture Korpås och Gunnel Jonäng (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 14 som börjar med "Utskottet finner" och slutar med "motion 2058." bort ha följande lydelse:

Utskottet finner emellertid att det stora intresset för information om freds- och nedrustningssträvandena motiverar den ytterligare höjning av anslaget till 2 milj. kr. som föreslås i motion 613, yrkande 6.

Från anslaget C 3. Information bestrids kostnader för att sprida upplysning i Sverige om situationen i u-länderna samt om Sveriges insatser för att bidra till utvecklingen i dessa länder. Ungefär två tredjedelar går till enskilda organisationers u-landsinformation.

Utskottet anser emellertid att svensk forskning i för liten grad varit inriktad på underutvecklingens problematik. En sådan forskning är inte minst angelägen som grund för svenska ställningstaganden i biståndsfrågor.

SIDA:s informationsverksamhet har framför allt kommit att koncentreras kring upplysning om svenska biståndsinsatser. Därför är det naturligt att forskning kring underutvecklingens allmänna problematik förläggas till forskningsinstitutioner, såsom Utrikespolitiska institutet.

Mot denna bakgrund tillstyrker utskottet yrkande 6 i motion 613 och yrkande 8 i motion 1173 samt avstyrker yrkande 4 i motion 2058.

dels att utskottets hemställan i punkt F3, moment 1, bort ha följande lydelse:

1. att riksdagen med ändring av propositionens förslag och med avslag på motion 1983/84:2058, yrkande 4, bifaller medelsförslagen i motion 1983/84:613, yrkande 6, och motion 1983/84:1173, yrkande 8, och till *Information om mellanfolkligt samarbete, nedrustningssträvanden och andra utrikespolitiska frågor* för budgetåret 1984/85 anvisar ett reservationsanslag av 9 140 000 kr.

4. Information om freds- och nedrustningssträvanden

Bertil Måbrink (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 14 som börjar med "Anslagsposten" och slutar med "avstyrks därför." bort ha följande lydelse:

Fredsforskningen och fredsrorelsernas arbete blir allt viktigare när motsättningarna och rustningarna i världen ökar. Ännu är vi emellertid långt från den punkt, där de resurser som går till fredsarbete av olika slag ens nått upp till delar av 1% av vad som satsas på rustningar. Detta gäller i högsta grad internationellt men också nationellt för Sveriges del. Det av regeringspartiet en gång framförda förslaget att stödet för fredsarbetet stegvis borde byggas upp tills det motsvarar 1% av militärbudgeten är i dag längre från sitt mål än förra året. Om promillemålet skall uppnås inom den föreslagna femårsperioden bör anslaget för fredsinformation vara 4 milj. kr.

I enlighet med vad som föreslås i motion 2058, yrkande 4, vill utskottet därför förorda att anslaget F3 uppräknas med 2,7 milj. kr. utöver regeringens förslag. Till följd av detta förslag avstyrks yrkande 6 i motion 613 och yrkande 8 i motion 1173.

Av budgetpropositionen framgår att Svenska fredskommittén innevarande budgetår inte erhållit något bidrag ur anslagsposten för information om mellanfolkligt samarbete och nedrustningssträvanden. Utskottet finner det emellertid väl motiverat att Svenska fredskommittén ingår bland de organisationer som erhåller bidrag ur denna anslagspost och utgår från att så kommer att ske fortsättningsvis. Ett belopp på 20 000 kr. bör upptas för detta ändamål. Därmed tillstyrker utskottet förslaget i motion 1170.

dels att utskottets hemställan i punkt F3, momenten 1 och 2, bort ha följande lydelse:

1. att riksdagen med ändring av propositionens förslag och med avslag på motion 1983/84:613, yrkande 6, och motion 1983/84:1173, yrkande 8, bifaller medelsförslaget i motion 1983/84:2058, yrkande 4, och till *Information om mellanfolkligt samarbete, nedrustningssträvanden och andra utrikespolitiska frågor* för budgetåret 1984/85 anvisar ett reservationsanslag av 10 140 000 kr.,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet med anledning av motion 1983/84:1170 anfört om bidrag till Svenska fredskommittén.

Särskilda yttranden

1. Raoul Wallenbergspris

Rune Ångström (fp) har avgivit följande särskilda yttrande.

Raoul Wallenberg är en av vår tids internationellt mest kända svenskar och kanske den svensk som fått motta flest hedersbetygelser; av kända skäl i sin frånvaro.

I motion 1983/84:764 har yrkats att riksdagen skulle besluta att avsätta medel för att inrätta ett Raoul Wallenbergspris. Priset skulle tilldelas någon person som har gjort humanitära insatser och skulle ses som en av det officiella Sverige beslutad hedersbetydelse för Wallenberg.

Utskottet har beslutat att avstyrka motionen med hänvisning till att dylika hedersbetygelser inte bör förekomma för personer som fortfarande är i livet, eller, som i Wallenbergs fall, vars livsöde är okänt. Även om jag hysar förståelse för utskottets motivering menar jag att en sådan i sig förnuftig princip inte skall vara så styrande att den omöjliggör undantag.

2. Bidrag till Stockholms internationella fredsforskningsinstitut

Bertil Måbrink (vpk) har avgivit följande särskilda yttrande.

I enlighet med vpk:s åsikt att freds- och nedrustningssträvanden av olika slag i den internationella situation som nu råder behöver ett växande ekonomiskt stöd, är det också vpk:s uppfattning att SIPRI bör tillföras ökade resurser.

Med hänvisning till utskottets uttalande att SIPRI under det kommande budgetåret bör kunna räkna med att tillföras extra medel för verksamhet som har samband med den pågående Stockholmskonferensen, avstår emellertid vpk från att yrka på en formell höjning av det av regeringen föreslagna anslagsbeloppet.

Socialförsäkringsutskottets yttrande

1983/84:4 y

över motionerna 1983/84:615 om utlandsstationerade tjänstemäns socialförsäkringsförmåner och 1983/84:2198 om familjesituationen vid offentlig utlandstjänstgöring

Till utrikesutskottet

Genom beslut den 7 februari 1984 har utrikesutskottet hemställt om yttrande hos socialförsäkringsutskottet över motionerna 1983/84:615 av Gullan Lindblad m. fl. (m) om utlandsstationerade statstjänstemäns socialförsäkringsförmåner och 1983/84:2198 av Gunnel Jonäng (c) om familjesituationen vid offentlig utlandstjänstgöring.

Socialförsäkringsutskottet får anföra följande.

Anknytningen till det svenska socialförsäkringssystemet är relaterad till bosättningsbegreppet enligt lagen om allmän försäkring (AFL). Före den 1 juli 1982 saknades någon närmare bestämmelse av bosättningsbegreppet i AFL. I praxis tillämpades emellertid den s. k. ettårsregeln. Denna innebar att anknytningen till det svenska socialförsäkringssystemet vanligen bestod under det första året efter avresan från Sverige även om utlandsvistelsen redan från början var avsedd att vara längre tid än ett år. Efter beslut av riksdagen (prop. 1981/82:199, SfU 16 och rskr 435) genomfördes från den 1 juli 1982 en ändring av bosättningsbegreppet, som därvid också infördes i lagen om allmän försäkring. Fr. o. m. nämnda datum gäller att en person som lämnar Sverige för att vistas utomlands anses bosatt här i landet endast om utlandsvistelsen är avsedd att vara längst ett år. Är utlandsvistelsen avsedd att vara längre än ett år avförs personen från socialförsäkringssystemet genast vid utresan. Undantag gäller dock för ATP som kan tjäna in av svenska medborgare även om de är bosatta utomlands.

I den departementspromemoria (Ds S 1981:14) Socialförsäkring för vissa utlandsanställda m. m. som låg till grund för ändringen av bosättningsbegreppet föreslogs dock en särreglering beträffande utsänd arbetskraft. Den närmare innebörden av förslaget var att den utsände skulle vara försäkrad som om han vore bosatt och sysselsatt i Sverige under förutsättning att utsändningstiden inte översteg tre år. För statligt anställda skulle inte någon tidsgräns gälla. Medföljande familjemedlemmar skulle likaledes vara försäkrade som om de vore bosatta här.

I propositionen lades emellertid inte fram något förslag om särregler för utsänd arbetskraft.

Gullan Lindblad m. fl. framhåller i motion 615 att det är otillfredsställande

att utlandsstationerade statstjänstemän, som betalar full kommunal- och statsskatt i Sverige inte har samma sociala förmåner som hemmastationerade kolleger. Motionärerna begär därför förslag från regeringen till lösning av utlandsstationerad UD-personals situation inom socialförsäkringen i syfte att nå så stor likställighet som möjligt med i Sverige bosatta personer. I motion 2198 av Gunnel Jonäng tas upp frågan om social trygghet för medföljande maka/make vid offentlig utlandstjänstgöring. Motionären pekar på att det ofta är fråga om en medföljande maka som gör ett oavlönat arbete utomlands och hon anser att man bör undersöka möjligheterna för dessa medföljande att få ATP-poäng för sitt arbete utomlands. I motionen begärs skyndsamma åtgärder från regeringen i enlighet med det anförda.

Utrikesdepartementet har hos socialdepartementet gjort framställning om att en lagändring bör göras i lagen om allmän försäkring så att av staten utsända tjänstemän och deras medföljande familjemedlemmar i fortsättningsen får kvarstå i försäkringskassan under utlandsstationering. Enligt vad utskottet erfarit är denna fråga nu föremål för beredning inom socialdepartementet i syfte att lägga fram förslag om en särreglering för utlandsstationerade statstjänstemän. Utskottet anser det angeläget att frågan snarast får en positiv lösning och förutsätter att beredningen inom regeringskansliet bedrivs med skyndsamhet. Detta bör enligt utskottets uppfattning ges regeringen till känna.

Såvitt gäller de problem som tagits upp i motion 2198 vill utskottet erinra om att rätt till tilläggs pension (ATP) grundas på inkomst av förvärvsarbete. Enligt utskottets bedömning syftar motionen inte i första hand till särlösningar inom ATP-systemet utan till möjligheter för medföljande maka/make att få förvärvsinkomst. Denna fråga ligger dock utanför utskottets ämnesområde.

Stockholm den 13 mars 1984

På socialförsäkringsutskottets vägnar
SVEN ASPLING

Närvarande: Sven Aspling (s), Nils Carlshamre (m), Doris Håvik (s), Gösta Andersson (c), Börje Nilsson (s), Allan Åkerlind (m), Ralf Lindström (s), Lars-Åke Larsson (s), Gullan Lindblad (m), Ulla Johansson (s), Lena Öhrsvik (s), Siri Häggmark (m), Margó Ingvardsson (vpk), Gunhild Bolander (c) och Rune Backlund (c).

*Bilaga 2***Förslag till****Lag om ändring i lagen (1976: 661) om immunitet och privilegier i vissa fall**

Härigenom föreskrivs att bilagan till lagen (1976: 661) om immunitet och privilegier i vissa fall skall ha nedan angivna lydelse.

Bilaga¹

Immunitet och/eller privilegier gäller för följande		Tillämplig internationell överenskommelse
Internationella organ	Fysiska personer	
32 Interamerikanska utvecklingsbanken	Ledamöterna i bankens styrelse och personer med tjänst hos eller uppdrag av banken	Avtal den 8 april 1959 om upprättande av Interamerikanska utvecklingsbanken

Denna lag träder i kraft två veckor efter den dag, då lagen enligt uppgift på den utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

¹ Bilagan omtryckt 1979: 9. Senaste lydelse 1983: 1062.

